XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 augusztus 8. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

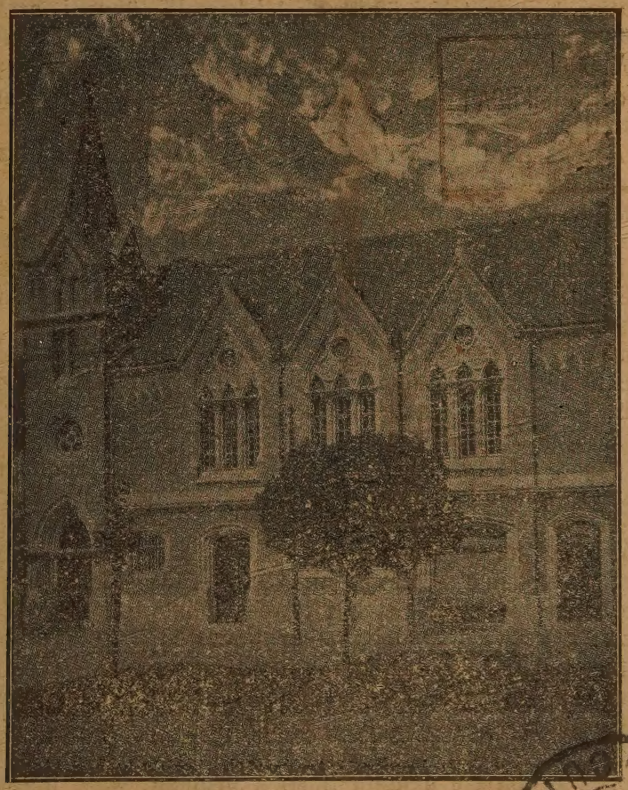

A marosvásárhelyi uj templom.

Unitarian school for the ministry
Berkeley
California
America

Templomszentelési ünnepély Marosvásárhelyen.

Nem sablonos tudósitást akarok irni erről a lélekemelő kedves szép kulturünnepségről, hanem hirül akarom adni, a mi unitárius világunknak és azoknak, kik dolgaink iránt érdeklődnek, hogy ebben a nehéz, küzdelmes életünkben sincs okunk csüggedni, lemondani, mig olyan szép és felemelő egyházszerető és épitő munkát látunk, mint amilyent a lélekszámban nem nagy, de lelkesedő áldozatkészségben, összetartásban annál nagyobb marosvásárhelyi unitárius hitrokonaink megvalósitottak. Ez a templom tervezetében, kivitelében modern és szép alkotása az épitő művészetnek. Értékéből semmit sem von le az a parancsoló tény, hogy az egyházközség anyagi helyzete miatt emeleten van a templom elhelyezve s alatta lakóhelyiségek vannak. Ha Istenhez vágyó lelkek buzgón imádkoznak abban, az a hely ott is „Istennek háza — mennyországnak kapuja".

A templomszentelési ünnepély lélekemelő ünnepi szertartások keretében folyt le julius 20-án. A marosvásárhelyi egyházközség hivei nagy szeretettel és tisztelettel fogadták dr. Boros György főpásztort, ki családjával együtt ott volt az ünnepségeken. Az ünnepi egyházi beszédet dr. Varga Béla egyházi főjegyző mondotta a Ján. 20 v. 29 r. és Zsid. 11 v. 1 r. alapján. Kifejtette, hogy az emberi lélek a mai tragikus válságok napjaiban, midőn a hitélet megroppant, hol ide, hol oda fordul tanácsért. A kereszténység hitele és tekintélye is megfogyatkozott. A mai nemzedéknek jutott feladatául, hogy a bomladozó kereszténységet kiépitse. E célból a hitet kell uj életre kelteni. Akkor van életünk, ha van hitünk és merünk, akarunk hinni. Ez a hit olyan legyen, mint Jézusé, közvetlen kapcsolat Istennel. Dr. Varga Bélát már több alkalommal hallottuk szerepelni, de ilyen közvetlenséggel és vonzó erővel tartalomban egyszer sem. Püspök ur felszentelő beszédjében Luk. 2 v. 10 r. alapján arról a lelki öröm megnyilatkozásáról szólott meleg közvetlenséggel, mely az Istent szerető emberi lelkeket mindig minden időben ösztönözte templomok épitésére Isten dicsőségére, az ember boldogságára. Megáldó és megszentelő főpásztori szavai boldogitó, megnyugtató erővel hatottak a zsufolásig megtelt templom népére. Az urvacsorai beszédet a kiváló szónoki erővel és készséggel rendelkező Ütő Lajos székelykereszturi lelkész mondotta.

Az ő merész és csapongó, képekben és hasonlatokban gazdag gondolatvilágát az oleánder és teheráni rózsa nyilásától a reálizált szentségig nehéz és bajos figyelemmel kisérni, megérteni. Szép, kedves, magával ragadó szónok, de hogy urvacsorai áhitatot, bünbánatot keltett volna, oda sokakat nem tudott elvezetni.

Nehéz próba elé állitotta püspök urunkat, egy hosszu istentisztelet után, ott a templomban a nagyszámu küldöttségek fogadása, de oly frisseséggel és tartalmas, frappáns ötletességgel vála-

szolt minden egyes üdvözletre, hogy csodálatunkat és tiszteletünket fokozta ifju püspökünk iránt.

Templomszentelési tudósitásunkat nem zárhatjuk le anélkül, hogy elismerő hálás köszönetünket ki ne fejezzük Heiter György karnagy vezetése alatt szerepelt szászrégeni Magyar Polgári Dalkör és Haják Károly karnagy vezetése alatt szerepelt marosvásárhelyi Ref. Egyh. Dalkör tagjainak, kik gyönyörü harmonikus szép énekszámaikkal nagyban emelték az istentisztelet áhitatát Gyönyörüséggel hallgattuk és élveztük Bedő Emma urasszony iskolázott szép hangját és énekét.

De emlékezzünk meg a templomépités nehéz munkáját irányitó vezető férfiakról: Halmágyi János, Zsakó Kálmán gondnok és Fekete Gyula épitési biz. elnök fáradhatatlan tevékenységéről, a presbiterium tagjairól és a hivek áldozatáról.

* * *

Este templomi hangverseny volt, melyen a kiváló dalköri és zenei számokon kivül nagy sikert ért el Puksa Endréné Boros Irén nagyhatásu szóló énekszámával dr. Lani Oszkár kisérete mellett és dr. Ferenczy Géza főgondnok ünnepi beszédével. Ü. J.

Végler Gyula.

Végler Gyula, a székelykereszturi állami tanitóképző intézet 50 évig volt zenetanára f. évi julius hó 1-én, pár évi nyugalomba vonulása után elköltözött az élők sorából, itthagyta szeretteit és hálás tanitványait. Nem volt unitárius, mégis megérdemli, hogy nevét e lap hasábján gyászkeretbe foglaljuk. Neve nemcsak egyházunkban, hanem szélesebb körben mindenütt ismeretes, hol a magyar dalt és az egyházi zenét müvelik. Pattogó ritmusu indulói, Petőfinek általa megzenésitett riadói rég reá vonták a zeneértők figyelmét. Szerzeményei temperamentumosak, dallamosak, fülbemászók, megkapók, könnyen tanulhatók, maradandók és elfelejthetetlenek. Nagyszerüek székely-népdal egyvelegei, de ránk, *unitáriusokra nézve* legnagyobb fontosságuak egyházi énekeinknek általa készitett *orgonakiséretei.* Ezek a kiséretek magukon hordják szerzőjük sajátos, egyéni módszerét, melyekhez hasonlót keveset találunk az egyházi zeneirodalomban. Tömör összhangositásával a jobb kéznek nagy szerepet ad, de kihasználja a balkezet is érdekes octav-fogásaival, amiáltal akarja apró orgonáinkat érvényesiteni és a nem létező pedált helyettesiteni. Összhangositásában a disszonanciák meglepő alkalmazásával a legegyszerübb dallamot is vonzóvá, érdekessé tudta tenni. A nyolcvanas évek körül, fiatalos ambicióval, 24—25 éves korában került a székelykereszturi állami tanitóképzőhöz, mint zenetanár, mikor ze-

neileg képzett, unitárius kántorokról még nem beszélhettünk. Ő rövid 3—4 év alatt, meginditotta a zeneileg képzett kántorok raját, melyek között ott voltak neves kántoraink közül: Nagy Ferenc, Szász Ferenc, Tóth Vilmos, Darkó, Biró D., Péterffy, Benczédi F. stb. stb., kik a tőle nyert képesitéssel igyekeztek megalapozni egyházi zenénket. A ma élő és müködő kántorainknak is nagyobbrésze az ő tanitványa volt. Nagy kár, hogy szerzeményei közül kevés jelent meg nyomtatásban, minek oka az ő szerénysége és a kereszturi egyszerü viszonyok. Ha egyházunk valamikor orgonakiséreteket, praeludiumokat adhatna ki, munkáiból legalább mint szemelvények: „Erős várunk“, „Szeretlek Isten“, „A sionnak hegyén“, „Dicsőséges Ur Isten stb, s ezekhez hasonló letétei ott kellene legyenek.

Végler Gyula nem volt unitárius, de sokat tett az unitárius egyházi zene fejlesztése érdekében. A tőle örökölt kincs nagysága fölbecsülhetetlen. Méltó tehát részünkről a hála, az elismerés — és halála miatt az őszinte fájdalom. Legyen hála Istennek, hogy őt nekünk is adta. Megdicsőült lelke szálljon az egek honába, az angyali karok kórusába; álmodjon szép melódiákat s belőlük küldjön nekünk is le a földre, hogy termeljük tovább azokat a szép gyümölcsöket, melyeknek virágait ő oltotta szivünkbe. Ezen virágokból fonjuk meg az emlék, a hála koszoruját s helyezzük sirhalmára, mert müveiben nagy nyereségünk, elvesztésében mély fájdalmunk van, miért — gyászdala szavaival kifejezve — „Busan omolnak könnyeink nyugvó pora felett“... **Pálffy Ákos.**

Hozzászólás.

I.

Haladás, vagy visszafejlődés?

Bevezetésül kissé messzibbről kell kezdenem és előrebocsátanom a következőket:

Az ember egy „animal metaphysicum“: erős és lebirhatatlan metafizikai szükséglete van. Az efemér emberi nemzedékek gyors egymásu ánban keletkeznek és elmulnak s az eközben fokozatosan szerzett, folyton haladó természeti és természettudományi ismeretek végül is elérkeztek egy határhoz, ahol véget ért a további megismerhetés és megmagyarázhatóság: s itt kezdetét veszi a metafizika. Az emberiség fölismerte, hogy a világnak a fizikai jelentőségen kivül morális jelentősége is van, ami kezdetben tudat alatt élve, fokozatosan kifejezést keresett s ezt aztán megtalálta a vallásokban Igy keletkeztek a vallások. Mert nem szabad elfeledni, hogy a dolgok bár egyképpen egyik oldalukról teljesen megismerhetők, felfoghatók és összefüggésük megfogható, másik oldalról azonban rejtélyesek, titokzatosak és teljesen megfoghatatlanok: a tisztán-pusztán fizikát

adó cauzális nexuson alapuló fizikai világon kivül tehát még egy másnemü világrendnek is kell léteznie. A legmagasabbrendü (nem mathematikai és logikai) igazságokat tartalmazó vallásokat illetően a véges emberi ész tehát tulajdonképpen incompetens. Ez nem is lehet másképpen. Mert az emberi ész, ez a megismerést lehetővé tevő egyetlen eszközünk csakis az ő sajátosságai által eleve megszabott korlátok és módozatok között teheti lehetségessé a sensu proprio-megértést, mig a tulajdonképpeni birodalmán kivül fekvő vallási igazságokat csakis képekben, parabolákban, symbolumokban és misztériumokban hozhatja a megismerés közelébe: vallási dolgokban tehát csakis allegorikusan szólhat hozzá. Mert a keresztény-ség és minden keresztény vallás az ész számára *allegoria:* amint Berzsenyi mondotta: „Nap, de szemünk bele nem tekinthet.“ Az ész mondásai tehát e téren csak sensu allegorico értendők és magyarázandók; *cum grano salis*, amint mondani szokás. Hogyan is magyarázhatná és indokolhatná sensu proprio az ész azt, hogy mi fakasztja föl a caritas, az ellenség szeretete, a lemondás, alázatosság, remény és egyéb kardinális keresztény erény forrásait? Ő csakis az ő nyelvén beszélhet, mert más nyelven nem is tudhat beszélni. Hogy vegyi hasonlattal éljek: aminthogy a rádiumot nem lehet tisztán, hanem csakis más anyagokhoz kötve előállitani, ugy az ész a vallási igazságokat csakis képekhez kötve tudja megértésünk közelébe hozni, hogy a vallás teljesiteni tudhassa feladatát: az élet megszámlálhatatlan és nagy bajaiban támaszt adni, a vigasz kimerithetetlen forrását képezni, mely az embert halálában sem hagyja cserben, sőt éppen akkor fejti ki mérhetetlenül jótékony hatását; egyben pedig felszabadithasson a durva anyagiasság alól, „coelumque tueri iussit, et erectos ad sidera tollere vultus“.

A Bibliát sensu allegorico kell magyarázni s nem sensu proprio. A „ne csinálj magadnak faragott képet“ jómagyarul csak annyit jelent, hogy: ne imádj bálványt! És nem többet.

Ha képet viszek az unitárius templomba, az nem „visszafejlődés a katholicizmus szellemébe“, mert nem *ebben* él a katholicizmus szelleme. Nem *ez* választja el a katholicizmust az unitárius vallástól.

Minden tárgy az emberi szellem számára tudvalevőleg az, ami a plectron a lyrának: a tárgy a plectron, a lyra a szellem. Dobjatok ki minden tárgyat a templomból — s a lyra néma marad. Nincsen áhitat, nincsen szárnyalást adó vehiculum. Avagy az orgona végeredményében nem anyagban és zenében kifejezett *kép-e?* Sőt lényegében a szószék sem csupán praktikus tárgy, hanem szimbolikus és karakterisztikus *kép,* mint a katholikusoknál az oltár. Maga a templom is architektonikus kép.

A reformált vallások *képnélküli* templomaiban levő feiratok, a református kiváló elhaltak cimerei és gyászjelentései nem *képek-e?* Hát az urasztalán használt himzett és feliratos diszteritők? (Itt csak mellékesen jegyzem meg, hogy református templomokban láttam szószékalatti üléseket ilyen feliratokkal: „készült X. Y. és felesége U. Z.

költségén 19 . . .-ban", ami persze nem odavaló, mert a mérhetetlen emberi hiuság perpetuálása és nem *kép*.)

Nyilvánvaló tehát, hogy a *képnélküli* protestáns vallások koncessziókat tettek a *képekkel* szemben — és helyesen.

Vita motu constat. Ahogyan fizikai életünk is csak szakadatlan mozgás és haladás, a vallások élete is az. Ezek sem lehetnek merev, fosszilis, petrifikált épületek, hanem élő szervezetek. Az Isten háza, a kereszténység legszentebb helyei nemcsak megtürik, de kivánják a *plectronokat*, hogy a lélek lyrája megszólalhasson, különösen, ha azok szépmüvészeti, vallásos tárgyu remekmüvek: az emberi szellem ezen istenadta kivételes virágai, melyeknek szemlélete és hatása csak nemesitheti a szivet-lelket, ami pedig minden vallás egyik célja is. A fenséges, egyetlen Isten háza, tiszta és áhitatos hajléka az marad továbbra is s akkor is, ha abban Dávid Ferencnek a képe van jelen! Nem ilyenekben kell a puritánizmust, az egyszerüséget keresni s ezt a végletekig vinni, — mert a végletekig vive még az egyszerüség is tartalmatlanná válik, semmivé sublimálódik.

Nem habozom itt kifejezést adnom azon vélekedésemnek, hogy a protestáns vallások eddigi, aránylag ki nem elégitő elterjedésének és stagnáló továbbterjedésének a tömeglélek mentalitásával nem eléggé számoló tulzott puritánizmus által előállott propagandisztikus erő hiánya az oka. Erre nem lehet felelet az, hogy a lélekszám nem fontos. De nagyon is fontos, tessék csak kissé gondolkozni efelől!

A marosvásárhelyi unitárius egyház tanácsa — vélekedésem szerint — bölcs és helyes álláspontra helyezkedett, amikor elhatározta, hogy imaháza falára megfesteti Dávid Ferenc, *alapitójának* arcképét: önmagát és gloriózus alapitóját megbecsüli, az egyetlen Istent pedig dicséri vele! *Wenczel Miksa.*

II.

Szerény véleményem szerint minden oly müvészi alkotásnak, mely a vallásos hit, emberbaráti szeretet és unitárius öntudat fokozására alkalmas, helye van templomainkban. Régi panasz egyházunkban, hogy templomaink ridegek, vallásos hangulatot, áhitatot nem ébresztenek szivünkben. És most, mikor a marosvásárhelyi egyházközségnek az az életrevaló eszméje támad, hogy az 1568-iki tordai országgyülésről festett képet bevigye imaházába, mi unitáriusok afölött vitatkozunk, hogy ez megengedhető-e, vajjon ezzel nem teszünk-e retrográd lépést a katholicizmus felé? Dehogy is teszünk. Ellenkezőleg, oly lépést teszünk előre, amelyet elődeinknek már régen meg kellett volna tenniök. Nekünk minden eszközt és módot meg kell ragadnunk, hogy templomaink belsejét minél vonzóbbá, melegebbé, otthonosabbá tegyük az Istenhez vágyakozó lélek számára. S ha én a természet nagy templomában közelebb érzem magamat Istenhez akkor, midőn a virágos mező szines liliomai közt

járok; midőn a csillagos égboltozat ragyogó szépségében gyönyörködhetem, vagy midőn a madárdaltól hangos, sötétzöld lombozatu erdőnek napsugártól áttört sátora borul fölém, — mint mikor kietlen pusztaság terül el körültem: bizonyára a kézzel csinált templom is lélekemelőbb hatással van reám, ha falait a festőmüvészet pompás alkotásai ékesitik. Azt magam sem ajánlanám, hogy nagy embereink arcképeivel aggassuk tele templomainkat, emberkultusznak azokban helye nincs. De a gyönyörü evangéliumi jeleneteket, magasztos keresztény igazságokat ábrázoló képeknek nyissuk meg imaházaink ajtóit, mert ezek lenditő erőt adnak a lélek szárnyalásának Isten felé!

Én szivesen látnám templomainkban az „Ecce homo" és „Krisztus Pilátus előtt" cimü remekmüvek reprodukcióit, mert azok, mint a tökéletes embereszmény kifejezői, hitelveinkhez jól illenek. És miért ne adnánk helyet imaházainkban az 1568-iki tordai országgyülést ábrázoló képnek, mely a lelkiismereti és vallásszabadság fenséges gondolatának törvénybe iktatását örökiti meg. Hiszen e szabadszellemü törvény adta meg a létalapot sokat üldözött vallásunk és egyházunk számára. E képnek egyetlen unitárius templomból sem volna szabad hiányozni. Én nem hiszem, hogy az ily képek felvilágosodott székely népünket megbotránkoztatnák. Csak a módját kell eltalálni a reformügyek kezelésének s hiveink bizonyára megértő magatartást fognak tanusitani a müvészi alkotások iránt. Én sohasem birtam az ékesszólás isteni adományával, ma már mint a Krisztus megrokkant vitéze selypitve beszélek, de azt merem állitani, hogy ott, hol a felekezeti gyülölet mérge nem forr a szivekben, minden nagyobb ellenállás nélkül, szép simán be tudnám vinni a müvészi becsü, vallásos hangulat keltésére alkalmas képeket bármelyik templomunkba. *Kelemen Árpád*, nyug. lelkész.

●●●

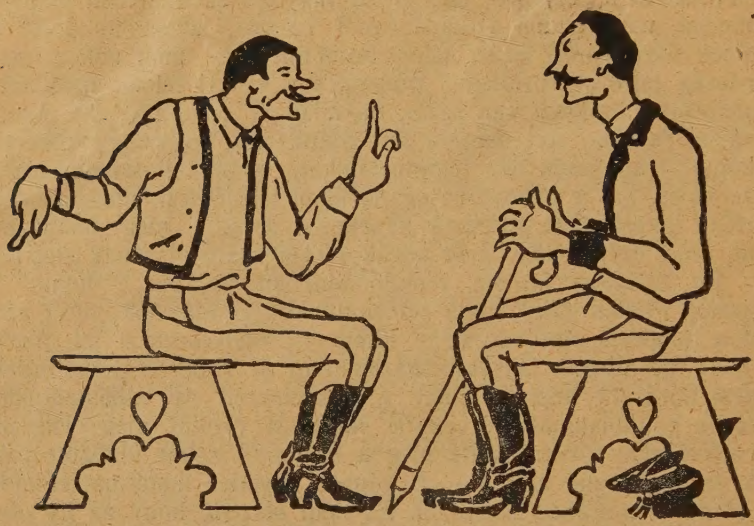

Unitáry János észleletei.

Tiszteletes Szerkesztő ur!

Igéretem szerint küldöm az első levelemet templom-gyüjtő utam észleleteiről. Kérem a tiszt. szerkesztő urat, javitsa ki a hibákat, mert bizony akad az itt is, ott is. Nem vagyok én sem pap, sem ujságiró, hogy olyan tökéletesen irjak, habár — ugy hallom — azoknak is ki szokták javitani az irásait néha.

Kezdem hát mindjárt a legelején. Szentegységfalvi ekklézsiánk elhatározta, hogy templomot épittet magának. Igaz, hogy csak filia vagyunk, leányegyházközség s a tiszteletes ur csak minden harmadik vasárnap látogat el hozzánk, de hát azért mi is szeretjük dicsérni az Urat, még pedig annak rendje és módja szerint épitett szent hajlékban. Pénzünk azonban nem sok volt, hát elhatároztuk, hogy gyüjteni fogunk. Eleget zaklatnak minket is a gyüjtésekkel nap-nap után; a minapában még mohamedán templomra is kéregetett egy sánta cigány — egyszer már mi is gyüjtünk, gondoltuk magunkban. Csak az volt a bökkenő, hogy nem akadt megfelelő ember. Volt ugyan a faluban egy rokkant, csak 30 százalékos volt a nyavalyás, de azért nem fült a foga semmi komoly dologhoz; erre azonban nem lehetett rábizni a pénzt, még elitta volna, Isten bocsássa meg a vétkét! Akik meg felelősek lehettek volna, telkes gazdák, mint jómagam, féltek nekivágni az útnak. Hogy ők nem ismerik az embereket, meg aztán nem is beszélnek csak magyarul, azután meg kinek a tehene borjuzott, kinek a disznaja kornyadozott, elég az hozzá, hogy csak nem akadt, aki meginduljon a gyüjtő-könyvvel. No, majd megindulok én, mondottam nekik, meglássák kendtek, hogy

se borju, se disznó fel nem tartóztathatja azt, aki igazán kivánja szolgálni az Urat. Igaz ugyan, hogy nekem már legény fiam van, aki utána tud nézni a gazdaságnak, különösen ha az anyjukom is üti a sarkát; aztán meg gyalogoltam én egyfolytában három hétig is, amig Szibériából átszöktem Kinába a fogságból, nem ijedek én meg már semmiféle uttól. Beszélni is tudok valamicskét németül is, románul is, még oroszul is, mert ugy tudja meg a tekintetes szerkesztő ur, hogy 1914 októberétől csak akkor látogattam haza a falumba, amikor 15-ben átlőtték a lábamat s amikor 19-ben hazaérkeztem a fogságból. Hát ott ragadt rám a tudomány katonáéknál.

Megszereztük az engedélyt meg a gyüjtő-könyvet s azután elbucsuzva az anyjuktól, meg a Jankó fiamtól, nyakamba vettem a világot. Nem mentem nehéz szivvel. Egyszer azért nem, mert fogoly korom vándorlásai óta mindig furta az oldalamat a kiváncsiság, vajjon hogy esnék a kóborolás most, hogy senki se üldöz, senki se kerget. Az se bántott, hogy kéregetni megyek, az Uristen szent házára kéregetni nem tartom szégyennek s bár sok keserü tapasztalaton mentem át, még egyszer elindulnék, ha szükség lenne rám. Legfőképen pedig vágytam már helyről-helyre megismerni ezt a mi bérces kis hazánkat, szép Erdélyországot. Bizony ugy voltam vele mindig, amikor összefagyva Szibéria hómezőin, vagy eltikkadva Kina sivatagain, már-már föladtam a reményt, csak eszembe jutott ez a szó: Erdély s könnyekkel a szememben, de ujult erővel tovább vonszoltam magamat. Erdélyben minden kedves volt nekem, de leginkább az, amiről a beszolgáló tiszteletes urtól olyan sokat hallottam s amit ő ugy hitt: Erdély lelke. Oroszországnak a kommunizmus lett a lelke, Kinának valami nagy forrongás, mely sokezeréves álom után elfogta ezt a hatszázmilliós népet. *Milyen a lelke Erdélynek?* — kérdeztem magamban sokszor.

Mingyárt a legelső nap érdekes találkozásom akadt. Az országut erdőn vitt át s az egyik tisztásról hangos veszekedés ütötte meg a fülemet. Közelebb mentem s három érdekes kinézésü embert pillantottam meg, amint a füben ültek, disputálva. Az egyik tömzsi, egyszerü ruhás ember volt, mellette a földön fekete táska, tele könyvekkel. Erről rögtön tudtam, hogy valami bibliát árusitó hivő prédikátor lesz, járt ilyen a falunkban is. A másik kihajtott ingü, sápadt, szikár ember volt, mig a harmadik rikoltó vörös nyakkendőjével elárulta munkás agitátor voltát. Ilyet is láttam eleget — Oroszországban, meg nálunk is Kolozsvárt. Rájuk köszöntöttem, mire ők felhagytak a vitatkozással s gyanakodva ugyan, de elég barátságosan üdvözöltek.

— Mi jóban fáradnak az urak? — kérdeztem én illő tisztelettel, mert mind a három nadrágos, városi ember volt.

— Mi nem fáradunk, hanem vitázunk az emberiség céljáról — mondotta a kihajtott galléru.

— No, az Isten segitse meg — feleltem én. — Különben Unitáry János a becsületes nevem s innen Szentegységfalváról jövök.

Ők is megmondták a nevüket. A bibliást Bakk Pistának, a vörös nyakkendőst Vikinek, Bolse Vikinek hivták, mig a kihajtott galléru azt mondta, hogy ő is János, még pedig Vegetári János.

Igy megismerkedve, azt mondja ám a Viki — (különben nem nagyon felelt meg ennek a kényeztető névnek haragos, mogorva tekintetével):

— János bácsi, maga falusi ember, mi pedig épen a falusi emberek számára viszünk uj eszméket és igazságokat. Legyen maga a biró közöttünk, hogy melyikünknek van igaza.

— Falusinak falusi vagyok, — mondtam én, — a biróság azonban igen nagy tisztesség lenne szerény személyemnek, hanem azért szivesen meghallgatom az urakat.

— No — azt mondja Viki — kezd el te, Vegetáry János.

A kihajtott galléru neki is kezdett. Azzal kezdte, hogy azért olyan rossz ez a világ, mert az emberek nagyon rövid ideig élnek s ezért ebben a rövid életben folyton idegeskednek, veszekednek, háboruznak. A régiek sokkal hosszabb életüek voltak s ezért nyugodtabban, megfontoltabban, békességesebben viselkedtek. A mi rövid életünknek meg az az oka, hogy hust eszünk és bort iszunk. Ha csak növényekkel élnénk, mind hosszu életüek lennénk s 150 éves korunkban még táncolnánk a szépunokánk esküvőjén. Ő azért jön, hogy hires külföldi doktorok tanácsát megtanitsa nekünk a táplálkozást illetően.

Belevágott azonban a beszédjébe Bakk Pista, a bibliaárus.

— János, János, ne vétkezzél — mondotta — meg vagyon irva, hogy a pátriárkák mind hust ettek és bort ittak, mégis több száz esztendeig éltek. Ez élet célja különben nem az, hogy mindig a hasunkkal foglalkozzunk, hanem hogy azalatt a pár évtized alatt, amit számunkra az Uristen kijelölt, előkészüljünk arra a másik, magasabb életre, amely odaát vár reánk. Azért rossz ez a világ, mert az emberek tévtanokat hisznek. Pedig olyan világosan meg van irva a Bibliában. hogy csak az üdvözül, aki hiszi az Atya-Fiu-Szentlélek egy igaz Istent s felnőtt korában megkeresztelkedik. Amerikában, ahonnan ez az uj igazság elindult, *milliók élnek, akik sohasem fognak meghalni,* mert életüket a szentháromság-egy Isten dicséretében s a Biblia tanulmányozásában töltik el.

— No hiszen — vágott közbe gunyosan a vörösnyakkendős Viki — add csak ezt az igazságot a népnek, majd meggebbednek tőle. Micsoda badarságok! Szentháromság-egy Isten?! Három és mégis egy? Hm! Atya, fiu, szentlélek, mindenik isten, mindenik egyenlő a másikkal s a három együtt mégis csak egy Isten. Hm! Az Atya teremtette a fiut, mindaketten a Szentlelket s mégis mind a három egy idős. Krisztus saját magának az atyja, de egyuttal saját magának a fia is. A szentlélek sem nem apa, sem nem fiu, de mégis mindakettő. A fiu ép oly idős, mint az apa s az apa ép oly fiatal, mint a fiu. Az atya megteremtette a fiát, de még mindig egyedül volt, megteremtette a szentlelket s még akkor is igy irta

alá a mennyei fuvarleveleket: egy isten. Három és mégis egy! A csoda érti, én nem. Eszerint az arkangyali szorzótábla szerint egyszer három = egy és háromszor egy szintén = egy. Háromból, ha kivonunk kettőt, marad három. Viszont kettőhöz, ha hozzáadunk egyet, lesz belőle — egy. No hát, aki ezt érti, az nem lehet épeszü. Ennél már csakugyan többet ér a Marx igazsága. Azért olyan rossz a mai világ, mert egyenlőtlen a földi javak szétosztása. El kell, hogy jöjjön a világforradalom, amikor mindenkinek elosztják a vagyonát s nem lesz többet szegény és gazdag, hanem csak boldog ember. Mint Oroszországban.

A többiek közbeszóltak, hogy eleget beszélt már, mire ő elhallgatott.

— Hallám a mondókáikat, — kezdtem én a birói itéletet, — de ismét csak azt mondom, az én szerény személyem nem elég megfelelő, hogy mindenkinek a nevében szóljak. Magam személyére nézve azonban azt mondom, hogy ezek az igazságok bizony nem kellenek se testemnek se lelkemnek. Vegetári János tényleg azt hiszi, hogy valaki minél tovább él, annál boldogabb. Én meg azt mondom, hogy az életünk értékét nem az évek sokasága, hanem a tettek milyensége teszi. A Bakk Pista igazsága is csak féligazság, nem aszerint üdvözül az ember, hogy valamilyen dogmát elhiszen-e vagy sem, hanem hogy miképen valósitja meg az Uristen parancsolatait itt a földön. „Nem mindenki, aki azt mondja: Uram, Uram (vagyis: aki a szentháromságot elfogadja) megyen be a mennyeknek országába, hanem aki cselekszi az én Atyám akaratát". Én unitárius vagyok, ami nem azt jelenti azonban, hogy a Bolse Viki cinikus bölcsességét elfogadom. Gunyolódni könnyü s manapság nem is éri érte bántalom, de ne rombolj ott, ahol nem épithetsz. Én azt hiszem, könnyebben tudok Istenhez imádkozni, ha Őt mint jóságos, mennyei Atyát képzelem el, de ha valaki az Atya, fiu és szentlélek istenségében érzi közelebb a Mindenhatót, akkor annak a hitéből gúnyt üzni nagy bün.

A vagyonfelosztásban pedig nem hiszek. Ma elosztanók a vagyont s holnap ismét kiválnának a tehetségesek, a szorgalmasok, a dolgos-munkás emberek, akiknek a munkálkodása megteremné a maga gyümölcsét. Meg aztán hogy az én apáim földjét, amelyet kora ifjuságuktól kezdve véres verejtékkel munkáltak meg, elvegyék tőlem s odaadják Puci cigánynak — nem lenne igazság.

Ti mind külföldi emberek idegen eszméivel akarjátok meggyógyitani a mi sebeinket, pedig hát az orvosok is azt mondják, hogy minden nyavalyát legjobban gyógyit a betegnek saját véréből készitett ellenszer. Van itt olyan igazság is, ami itt született meg, erdélyi ember prédikálta először: Dávid Ferenc, a dévai mártir...

Nem hallgattak rám tovább, mérgesen fölkerekedtek s elmentek.

Hát ezt tapasztaltam utam legelső napján, tiszteletes szerkesztő uram. Legközelebbi levelemben leirom további észleleteimet.

Addig a tiszteletes szerkesztő ur és a Közlöny olvasóinak szives elnézését kérve gyarló irásomért, Istennek áldását kérem mindnyájukra. *Unitáry János.*

Egyleti élet és munkásság.

Harmadik ifjusági konferencia.

Az Unitárius Közlöny hasábjain jelent meg 1928 tavaszán először egy rövid vezércikk, mely Székelykereszturra, ifjusági konferenciára hivja meg az eddig egymástól elszigetelten élő ifjusági egyesületeket. Egy év mulva ugyanez a lap toborozza össze Dicsőszentmártonba ujabb találkozóra az unitárius ifjuságot, ahol már kilép gyermekcipőiből a mozgalom és megalakul az ifjusági körök egyetemes szervezete. Most pedig örömmel látjuk, hogy az immár emancipált és a saját lábán járó egyetemes szervezet harmadik konferenciát hirdet Nagyajtára augusztus 28 és szeptember 1 között.

Két év elteltével az ifjusági mozgalom lényegesen kiépült és megerősödött. Mig az első évben még nem állott, vagy csak részben állott sajtóorganum az ifjuság rendelkezésére, addig ma már a „Kévekötés" külön száma ad hirt a harmadik konferenciáról. Mig a megindulászkor a kolozsvári központ és a tagozatok között csak nagyon laza kapcsolat volt, addig az elmult év folyamán a vetitőgép kétszer, háromszor, sőt négyszer is bejárt minden egyházközséget. A kialakult ifjusági öntudat is minden bizonnyal hozzájárult ahoz, hogy Dávid Ferenc emléktábláját az ifjuság költségén (aranybetükre való előfizetésekkel) a mult év novemberében a dévai várban helyreállithattuk. A vidéki ifjuság munkakészségéről a köri konferenciák és a kereszturi dalosverseny tesznek bizonyságot; irodalmi téren pedig a zsoltárpályázatra beérkezett munkák adnak számot arról, hogy ahol énekelnek, ott ifjusági élet van.

Most ujabb állomáshoz érkezik a Dávid Ferenc nyomában járó fiatalok mindinkább növekedő csoportja. A konferencia alapgondolata az az eddig figyelmen kivül hagyott probléma, hogy *hogyan lehetne az unitárius ifjuság osztályokba tagolt rétegeit, saját érdekeinek szolgálatán át, bekapcsolni a közös egyházépitő munkába?* A megoldást, mely a jövő demokratikus egyháztársadalmát helyezi kilátásba, az ifjuság csak fokozatosan találja kivihetőnek. Első lépcső az osztályalapokon való szervezkedés az osztályöntudatok megszerzésének érdekében. Ez gyakorlatilag azt jelenti hogy állandó bizottságokat küld ki az egyetemes szervezet a falufejlesztés, iparos-kereskedő ügyek, intellektuel- és leányproblémák megoldására. Mikor tehát az az iparos fiu, aki bekerül a városba, a D. F. E. I. K.-tól fog kapni elhelyezést, vagy a falusi ifju kulturszükségleteit az egyetemes szervezet vetitőgépei fogják kielégiteni, evvel fogjuk elérni hogy saját szükségleteinek kielégitésén át az illető bekapcsolódik az unitárius ifjusági életbe. De nem mint öntudatlan eszköz, vagy, mint kulissza, konferenciai frázisokkal teszi ezt, hanem mint egy bizonyos ifjusági osztály, falusi, iparos vagy intellektuel csoport öntudatos tagja. A második lépcső, melynek még csak a körvonalait látjuk,

ezeknek a csoportoknak a már szükségtelenné vált osztályhatárok levetkezésével való egyesitése lesz.

Ennek a koncepciónak a megvalósitására rendezkedik be a nagyajtai konferencián az egyetemes szervezet; ezt célozza az uj alapszabály s ide konkludálnak az előadások.

Augusztus 28-án reggel érkeznek Nagyajtára a konferencia résztvevői, ahol délelőtt választmányi gyülés lesz, délután pedig megnyilik a konferencia *Taar* Géza imájával és *dr. Vajda* Béla elnöki megnyitójával. Az egyház részéről *dr. Ferenczy* Géza főgondnok urat kértük fel az ünnepi beszéd megtartására. Ekkor fog megvitatásra kerülni az uj alapszabálytervezet és itt fog felolvastatni az évi összefoglaló jelentés. Augusztus 29-én, 30-án és 31-én fognak lezajlani a konferencia gerincét képező előadások. *Lőrinczy* László és *Balázs* Ferenc a falu helyzetéről, *ifj. Szabó* Samu az iparos-kereskedő ifjuság problémáiról, *Gyergyai* Judit a leánykérdésről, *Lőrinczy* Elek a tanitóság feladatairól és *Mikó* Imre az intellektuel ifjuság uj utjáról fog előadást tartani. Szombaton délután missziós kirándulás lesz Bölönbe, ahol *Máthé* Zsigmond ismerteti az ifjusági mozgalmat, *Fekete* Lajos verseiből olvas fel, *Kovács* Lajos szaval és *Bede* Emil énekel. Vasárnap zárul be a konferencia Nagyajtán. Az ünnepi istentiszteletet *Máthé* Sándor (ima) és *Szent-Iványi* Sándor (ünnepi beszéd) tartják. Délután folynak le a választások. Ekkor lesz meg a bezáró istentisztelet *Kővári* Jakab imájával és *Pál* Tamás bibliamagyarázatával. Este *Ferencz* József foglalja össze a konferencia tanulságait, *Péterfi* László novellát fog felolvasni, *Fülöp* Árpád és *Szántó* Luci szavalnak *Ébert* Hajnalka pedig monologot ad elő, majd *Taar* Géza bezárója után bál lesz.

Hétfőn *Ürmösön, Fekete Lajos lelkész és a helybeli ifjusági kör meghivására,* lesz ifjusági nap, melynek programján *Ürmösi* Károly szervezkedési felolvasása, *Balázs* Ferenc előadása ép testről és *Dobai* István előadása ép lélekről fog szerepelni. Este itt is kultur-estély lesz, ahol *Fikker* János előadásán, *Darkó* Béla szavalatán és *Bede* Emil énekszólóján kivül a helybeli ifjuság fog szerepelni.

Az ötnapos konferencián fel fog vonulni az egész ifju lelkészgeneráció is. Az emlitetteken kivül a napi istentiszteleteket *Ekárt* Andor, *Gál* Gyula, *Lukács* Sándor, *Simén* Domokos, *Benczédi* Domokos és *Kádár* Lajos végzik; a kántori teendőkkel pedig *Nagy* Sándor van megbizva. Esténként filmbemutató és közös éneklés lesz az uj daloskönyvből, vasárnap délben pedig filmfelvételt készitünk a konferencia résztvevőiről. Szállásról a nagyajtai kebli tanács gondoskodik, a napi ellátás pedig60 leuba fog kerülni. Minderről részletes tájékozódást nyujt a „Kévekötés“ negyedik száma, mely az Unitárius Közlöny szerkesztőségének utján is megrendelhető.

A harmadik ifjusági konferencia átgondolt és gazdag műsora bizonyára uj gondolatokkal fogja foglalkoztatni a résztvevő ifjuságot, másrészt pedig felvonultatja ifjuságunk mai vezetőgárdáját. Bizonyságot fog tenni a fiatalság unitáriusságáról, magyarságáról és em-

berségéről s ezeknek egymáshoz való viszonyából kövezi ki azt az utat, mely céljainak megvalósitására vezet. Tavaly a célkitüzés történt meg: „Istenországa megvalósitva e földön“, az idén a cél felé vezető utakat kell megtalálnunk. Ezt várjuk a harmadik ifjusági konferenciától s ezért hivunk mindenkit Nagyajtára hittel, bizalommal és testvéri szeretettel. Mikó Imre.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A zuglói reformátusok megalakitják — a zuglói unitárius egyházat. A Pesti Napló irja: A zuglói reformátusok kedden délután egybegyültek a Bosnyák-utca 1. szám alatt levő Keresztyén Kör helyiségében. Az értekezlet *Tömpe* Károly épitőmester elnöklésével folyt le. A gyülésen egyhangulag elhatározták, hogy kilépnek a református egyház kötelékéből, s hogy a kilépés megtörténte után a hivek egyenként belépnek az unitárius egyház kötelékébe s megalapitják a zuglói unitárius egyházközséget. Határozatában kimondotta a gyülés azt is, hogy a megválasztandó lelkész fizetéséről a megalakuló egyházközség gondoskodik; a lelkész fizetését havi 350 pengőben állapitják meg. Az egyházi adót önkéntes megajánlás utján teremtik elő, de az adónak fejenként és évenként legalább 2 pengőnek kell lenni. A gyülésről felvett jegyzőkönyv hangsulyozza, hogy erre a célra már 26.000 pengőt ajánlottak fel. Az elnök ezután ismertette az egyházból való kilépéssel kapcsolatos eljárásokat, majd a gyülés véget ért.

Uj lelkészek. *Verespataki* egyházközségünkbe Nagy Domokos lelkészjelöltet, *Székelykálba* Benedek Mihály lelkészjelöltet, *Kénosba* Kővári Jakab lelkészjelöltet, *Vargyasra* helyettes lelkésznek pedig Lukács Sándor lelkészjelöltet nevezte ki a főt. püspök ur. Fenti lelkésztestvéreink állásaikat már mind el is foglalták. Gratulálunk és jó munkát, valamint Istennek áldását kérjük az Ur szöllőjében dolgozó ifju munkásoknak.

Székelykereszturra a Kendi István halálával megüresedett énekvezér-tanitói állásra a választás eredményének megfelelőleg Fazakas Sándor, vadadi énekvezér-tanitót nevezte ki a főt. püspök ur. A kinevezéshez gratulálunk és sok sikert kivánunk.

Homoródszentpálra a főt. püspök ur kinevezte Vári Domokos lókodi lelkész afiát. Gratulálunk lelkész barátunknak és az egyházközségnek, hogy végül ilyen szerencsés megoldást nyert a szentpáli ügy. Kibucsuzása régi egyházközségéből augusztus 3-án, beköszöntése pedig aug. 10-én volt.

Dr. Gyergyai Árpád orvosprofesszor, egyházi tanácsos afia nemrégen tért haza külföldi utjából, ahol Bázelben fényes sikerü előadást tartott a nemzetközi orvoskongresszuson a hallószerv bonctanának általa föltalált uj eljárásáról. Dr. Gyergyai afia egyébként külföldön igen nagy elismerést szerzett a magyar orvostudománynak több általa fölfedezett gyógyitási és boncolási móddal, melyeket a világ valamennyi egyetemén tanitanak.

Papbeköszöntő Kénosban. Lélekemelő szép ünnepségnek voltak résztvevői az ősi kénosi egyházközség hivei és környékbeli jóbarátai julius 13-án E napon iktatták be hivatalába ujonnan megválasztott és kinevezett ifju lelkészüket, Kővári Jakab akadémita-lelkészjelöltet. Az ünnepség tulajdonképen már szombaton délután megkezdődött. Lovasbandériummal szegélyezett hosszu szekérsorban mentek a szép székelyruhába öltözött ifjak és idősebbek Szentpálra, hogy szép virágokkal, szivből jövő szókkal üdvözöljék s magukkal vigyék ifju lelkészüket, kit a parokián Sándor Gyula gondnok üdvözölt nagy közönség előtt lelkes szép beszéddel. Másnap délelőtt már első harangszóra gyülni kezdtek közelről és távolról a hivek s mire az orgona megszólalt, zsufolásig telt templom tett bizonyságot a lélek megnyilatkozásáról. A püspöki kinevezést Zoltán Sándor h.-szentmártoni lelkész olvasta fel, majd Balázs András esperes felszólitására az uj pap tartotta meg beköszöntő beszédét. Utána Balázs András esperes tartotta meg beiktató beszédét, majd a lelkészkör nevében Sigmond József elnök mondott üdvözletet s fejezte ki reménységét, hogy itthon és külföldön szerzett tanulmányait az ifju lelkész az egyházközség épitésére fogja felhasználni. Egy legény és egy leány az ifjuság nevében mondott üdvözletet s nyujtott át szép virágcsokrot. Ünnepély után 120 teritékes bankett volt a papi telken. Emelkedett hangulatu pohárköszöntők követték egymást, éltetve az egyház vezetőit, az uj lelkészt és jelenlevő édesanyját. Kellemes meglepetés volt a szépszámban megjelent vargyasi hivek üdvözlete, kiknek jókivánatát Bodor Ferenc egyházi tanácsos és Máthé György tolmácsolták, megköszönve a munkát, amelyet egyházközségükben Kővári, mint helyettes-lelkész fejtett ki. A társaság az esti órákban oszlott szét abban a tudatban és azzal az érzéssel, hogy e megüresedett vár méltó őrállóra talált, kit lelkes sereg vesz körül.

Jelenvolt.

Dr. Ferencz József f. ü. gondnok afiát, néhai nagy püspökünk fiát a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége vezérigazgatójának választotta meg. Őszinte szivből gratulálunk.

A felsőfehéri unitárius egyházkör ez évi julius hó 28-án tartotta évi rendes közgyülését Olthévizen. Bedő Ferenc köri f. ü. gondnok egyházi életünk égető problémáira való rámutatással foglalkozott elnöki megnyitójában. Ütő Béla esperes évi jelentése bizonyságát szolgáltatta az egyházkör és általában az egyetemes egyház minden ügye iránti figyelemnek s annak a lelkiismeretességnek, amellyel ezen ügyek a kör vezetősége részéről kezeltettek. Kiemelkedő pontjai voltak a gyülésnek a nevelésügyi bizottság jelentése, melynek kapcsán a lezajlott viták és hozzászólások igen alkalmasak voltak arra, hogy éberségünket a nevelésügy fontos kérdéseire nézve fokozzák s ráébresszenek arra az unitárius öntudatra, amely a kötelességek hüséges és áldozatos teljesitésében áll. Örvendetes jelenség a nevelésügyi bizottság munkásságának szélesbülése és erősbödése; sajnálatos körülmény azonban Kisgyörgy Imre elnöknek lemondása, mert ez a fejlődés a legnagyobb mértékben az ő agilitásának köszönhető. Miklósvári hiveink Ürmöshöz tartozandó leányegyházközséggé alakulása elfogadtatott s ottani hiveink buzgósága elismerést váltott ki. Segesvár egyházközségnek körünkhöz csatlakozása örömmel fogadtatott. Ünnepek harmadnapjának megünneplése általában elfogadást nyert. Segédlelkészek megválaszthatása a régi törvény alapján fogadtatott el. Egyháztagok fegyelmezésére vonatkozó javaslat Kisgyörgy Imre előadói javaslata alapján fogadtatott el, melyben a hivek fegyelmezésének föltétlen és halaszthatatlan bevezetése van javasolva és sürgetve E. K. T. gyüléseire a kör előbbi gyakorlat szerint esperes afiát jelölte ki. Egyetemes egyházi adó kérdésénél szomoruan leszögeztetett, hogy világi hiveink nem vették ki megfelelő részüket s jóval kevesebb összeggel járultak az önfenntartáshoz, mint egyházi alkalmazottaink. Az adózás sikeresebbé tételére minden lehető eszköz megvitatást nyert s a siker némi ujabb reményével maradt a régi nyit sebünk e kérdés. Jövő évi közgyülés Alsórákoson lesz megtartva. Egyházköri f. ü. gondnokká választatott dr. György Zsigmond segesvári ügyvéd afia a mult évben Magyarországra távozott dr. Vernes István afia helyére. Köri jogtanácsosnak választafott dr. Kovács Sándor baróti ügyvéd afia. Istentiszteletet tartott Kádár Lajos fogarasi lelkész, aki szivhez és értelemhez szóló nyugodt előadásával épitette a hitet Istenben és erősitette a vágyat Isten igéjének hallgatása után, kiemelve a templomok jelentőségét korunkban. Az egyházközség vezetői és hivei szives szeretettel fogadták a vendégeket. Megelőző napon, julius hó 27-én, vasárnap délután 6 órakor a kör D. F. Egylete tartotta meg évi közgyülését, illetve vallásos délutánját. Ütő Béla esperes imája után Nagy Sándor helyettes énekvezér énekszólója következett, majd Kelemen István elnök lendületes és hatásos beszéddel idézte Dávid Ferenc prófétai szellemét. Bardócz Béla sövénységi jegyző afia érde-

kes és tanulságos felolvasást tartott a szászok életéről, bő részletességgel és példákkal világítva meg szász testvéreink berendezkedéseit, mentalitásukat és az egyesületek, szervezetek — ezek közt különösképen az ifjusági egylet — alapos munkásságát. Kivánatos lenne e felolvasás megjelentetése valamely egyházi lapunkban. Fekete Lajos hatással adott elő saját költeményeiből. Orgonakisérettel énekeltek: Mester Jolán, Nagy Árpád, Nagy Sándor és Hirsch Erzsike. Bedő Ferenc f. ü. gondnok az általa megszokott közvetlenséggel olvasott fel az ifjuság nevelésének problémáiról, rámutatva a szülői példaadás végtelen fontos, döntő jellegü kihatásaira. Nagy Árpád szavalatában Petőfi nagy szellemét idézte hatással. Ütő Ilonka kellemesen csengő énekszólójával gyönyörködtetett. Az elnöki bezáró szavak után a gyülekezet énekével véget ért a tanulságokban és müvészi élvezetekben gazdag est. Fels.

A kolozsvári unitárius kollégium VII. osztályos (teljes) főgimnáziumában a tanulmányi eredmény az 1929—30. isk. évben a következő: I. *Évvégi osztályvizsgálatok.* Vizsgálatra állott 171 tanuló, sikerrel vizsgázott 138 tanuló (80·70%). II. *Bakkalaureátusi vizsgálatok.* Régebbi évfolyamokról (ismétlők) vizsgalatra állott 13, sikerrel vizsgázott 3 (23·08%). Az 1929—30. iskolai évről vizsgálatra állott 5, sikerrel vizsgázott 5 (100%).

Tudnivalók az 1930—31. iskolai évre. A *javitó vizsgálatok* ideje szeptember 1—5. Az erre vonatkozó kérvények augusztus 31-ig beküldendők az Igazgatósághoz. A IV. (és V.) osztályba való *felvételi vizsgálatra* vonatkozó kérvények augusztus hó 25—31. között küldendők be. E vizsgálatok ideje szeptember 7—12. Az I. oszt.-ba beiratkozni szándékozók *beiratási kérvényeiket* szeptember 8—10; a II, III., IV., V., VI., VII. oszt.-ba ugyanezen kérvényeket augusztus 25—31. napjain nyujtsák be. Az *uj* tanulóknak mellékelniök kell a beiratási kérvényhez születési anyakönyvi kivonatukat, ujraoltási bizonyitványukat és előző évi iskolai bizonyitványukat. Az egyes osztályokba való beiratkozási kérvények blankettáit az Igazgatóság kitöltés és beküldés céljából kivánatra válaszbélyeg beküldése mellett megküldi. Hogy azonban a fennebbi, az állami rendtartásban megállapitott beiratkozási terminusok költséges utazgatást ne okozzanak, elég ha *régi* tanulóink egyszerü levelező-lapon beiratkozási szándékukat az Igazgatósághoz bejelentik; az uj tanulók pedig a fennebb felsorolt okmányokat beküldik. Az igy jelentkezettek részére az igazgatói iroda a beiratkozási kérvényeket előre elkésziti s amikor az iskolai év megkezdése (szeptember 15.) előtt a tanulók hozzátartozói bejönnek, azt csak alá kell irniok. *Mindenfajta kérvény 11 leus okmánybélyeggel látandó el.* A főgimnázium igazgatósága az 1930—31. iskolai évben is teljes konviktusi kedvezményt ad olyan *szegénysorsu*, unitárius vallásu, I. oszt.-ba lépő 6—8 tanulónak, akik tehetségének parlagon való maradása egyházi szempontból is veszteség volna. A lelkész és tanitó urak egyhangu ajánlása lesz döntő a beérkező kérések elbirálásánál. A felekezetközileg megállapitott

tandij egy évre 4000 leu, beiratási dij 280 leu. Internátusi dij egész évre 1500 leu (más vallásuaknak 3000 leu), konviktusi dij 8000 leu (más vallásuaknak 12.000 leu) egész évre. Azokat a tanulókat, akik még skárlátban nem voltak, év elején kötelezőleg beoltja az iskolai orvos. Ennek az oltó-anyagnak dija személyenkint 50 leu, mely összeg a beiratkozáskor fizetendő. Iskolai és konviktusi dijkedvezményben részesülnek a szegénysorsu és jól tanuló ifjak, amennyiben ezt kérelmezik.

Homoródalmási egyházközségünk julius 6-án délután jól sikerült ünnepségek keretében szentelte fel Einschenk brassói orgonaépitő által készitett uj orgonáját. Az orgonaszentelésen jelen volt dr. Boros György püspök ur is, aki, ugy látszik, semmi fáradtságot nem kimélve törekszik arra, hogy egyházi életünk minden jelentősebb mozzanatánál ott legyen s hiveivel találkozhassék. Ezuttal is lelkes fogadtatásban s üdvözletekben volt része. Almásra vivő utjában H.-Ujfalun Dobai I. lelkész, Oklándon dr. Máthé István k. f. ü. gondnok köszöntötték. 24 tagu lovasbandérium vezérelte a püspök menetét az almási diszkapuhoz, hol a g. kath. lelkész, a község és a birtokosság vezetői üdvözölték, papi háznál pedig Simén Domokos lelkész köszöntötte szeretettel az egyházközség nevében. Az orgonaszentelés dalos ünneppel volt összekötve. Zsufolásig tele templomban imát és ünnepi beszédet Vári Domokos lókodi lelkész, felszenteló beszédet és főpásztori áldást püspök ur mondott. Helybeli lelkész az uj orgona beszerzésének történetét ismertette. Három dalárda vett tevékeny részt az ünnepségeken: az árkosi dalárda Régeni Áron, vargyasi dalárda Kiss Károly és a helybeli dalárda Fülöp Domokos vezetésével. Külön is kiemeljük az árkosiak buzgóságát, kik Végh Beniám esperes urral együtt nagy költséget nem tekintve emelték a hangverseny nivóját. Pálffy Margitka énekszólóval, Kiss Károly és Székely Ferenc duetténekléssel, Zoltán Sándor orgonajátékkal gyönyörködtettek. Orgonaversenyben részt vettek: Kiss Károly, Régeni Aron, Bartalis Márton, Pálffy Ákos énekvezérek és Zoltán S. lelkész. Templomozás után tisztelgés, aztán népes bankett volt, melyet a két ifju belső asszony irányitásával a Nőegylet adott s elismerésre méltóan felszolgált. Több pohárköszöntő hangzott el, melyek során Főtisztelendő ur Őfelségét, a királyt, dr. Cionca főszolgabiró a püspök urat, Balázs András k. esperes a közigazgatás képviseletében jelenlevő dr. Cionca Macedon főszolgabirót éltette. Este 9 órakor tartott müsoros estélyen a dalárdák szép énekszámokkal, Kővári Jakab lelkész ügyes szavalattal, Báró Piroska hegedüjátékkal s Báró József lelkész hármoniumkiséret melletti énekléssel szerepeltek. A szép müsor iránt falusi hiveink is nagyobb érdeklődéssel viseltethettek volna. Éreztük a kulturház hiányát. Jól esik tudnunk, hogy épül s még örvendetesebb volna, ha tudnók, hogy sajátunk lesz és szabadon rendelkezhetünk vele. A 190 ezer leuba került szép uj orgonára meghozott áldozatokért s általában az egész ünnepség megrendezéséért elismerés illeti almási buzgó hiveinket s lelkes ifju belső embereiket, kik heteken keresztül fáradoztak a siker érdekében.

S. J.

Irodalom.

Az 1931. évi Magyar Unitárius Naptár *kéziratát augusztus hó folyamán nyomdába kivánjuk adni, hogy szeptember elején már árusithassuk is. Épen ezért szeretettel kérjük munkatársainkat, sziveskedjenek a Naptárnak szánt kéziratait minél hamarább, legkésőbb pedig augusztus 20-ig beküldeni Szent-Iványi Sándor Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium cimre.*

A mi Urunk Jézus Krisztusnak Uj Testamentuma. (Czeglédy Sándor forditása. A Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadása. Budapest, 1930.) Már több, mint 300 esztendeje használja a magyar anyanyelvü protestáns közönség Károli Gáspárnak bibliafordítását. Három évszázadon keresztül, Szenczi Molnár Alberttől kezdve, sokan javitottak az eredeti szövegen, de annak eredeti lényege nem változott. Károli forditása begyökeresédett a magyar népnyelvbe és a magyar nép szókincsének lényegévé lett. A Britt és Külföldi Bibliatársulat a protestáns olvasóközönség szükségletének megfelelően, már hosszu ideje ezt a forditást adja ki. A világháboru után a Biblia ismét az érdeklődés homlokterébe került. Felvetődött az a kérdés, hogy szövegét hogyan lehetne az olvasóközönség lelkéhez minél közelebb hozni. Két magyar ujszövetségforditás hagyta el eddig a sajtót. Masznyik Endre nyug. pozsonyi lutheránus teológiai tanár 1925-ben adta ki ujszövetségforditását. Nem sokkal ezután, 1928-ban a Szent István Társulat kiadásában megjelent egy uj ujszövetségforditás, a róm. kath. hivők lelki szükségletére. A megjelent uj forditás szövegét még nem ismerjük. De hinni lehet, hogy a 125 éves Britt és Külföldi Bibliatársulat nem kisérletezik valami erőtlen munkával. A forditó személye: Czeglédy Sándor — született 1883-ban — a dunántuli ref. egyházkerület főjegyzője, volt teológiai tanár, Kálvin forditója, nem ismeretlen nevü munkása a magyar teológiai irodalomnak. Nagytudásu ember, aki képességeinek megfelelően, a követelményekhez mérve, bizonnyal nagy munkát végzett. Érdemét az fogja mutatni, ha munkája a Károli forditás mellett népszerüségre fog szert tenni. A munka félvászonkötésben 60 leuért kapható a Sajtó- és iratterjesztő bizottságnál. *Ferencz József.*

Uj könyvek. A Ferencz József-féle „Unitárius Kis Tükör", amely először 1875-ben jelent volt meg s azóta három kiadást ért, már ezelőtt pár évvel kifogyott. Az E. K. Tanács megbizása folytán Vári Albert a mai viszonyoknak megfelelően teljesen ujra irta s az ujabbi egyháztörténelmi adatokkal bővitette. Az E. K. Tanács középiskolai tankönyvül elfogadta s a Közoktatás- és Vallásügyi Minisztérium is approbálta. A középiskolai vallástanitásnak egy régen érzett hiánya nyer kielégitést ez uj könyvvel, de emellett egyházunk története, hitelvei és alkotmánya is ujabb megvilágitásban kerülnek az olvasó elé. — Ugyancsak a Ferencz József-féle „Hittan", mely

a VII. gimn. o. tankönyve volt, kifogyott. Ezt az E. K. Tanács megbizásából átnézték és átdolgozták: Gálfi Lőrinc és Vári Albert tanárok, melyet az E. K. T. tankönyvül szintén elfogadott s az illetékes Minisztérium approbált. — A Csifó Salamon-féle Ószövetségi történetek régi kiadása is elfogyott. Ebből is a szerző ujabb átdolgozásával uj kiadás készül. Mind a három tankönyv szeptemberre kész lesz s a jövő iskolai évben használatba vehető. — A biblia ujszövetségi részét is a II. gimn. o. számára Gálfi Lőrinc irja, de ez sajnálatunkra szeptemberre nem jelenhetik meg.

Felhivás előjegyzésre. Köztudomásu, hogy Mikó: Egyházi közigazgatási joga ma már kéziratban is ritkaság. Jól tudjuk azt is, hogy ennek ma már csak jogtörténeti jelentősége van, de a jogtörténeti szempontokra az egyház vezető embereinek igen sokszor szüksége van. Ennek a munkának az esperesek könyvtáraiban, a teol. akadémián stb. meg kell lennie. Egyéni szempontok is igényelhetik e munka hozzáférhetővé tételét. Ezek inditottak arra, hogy ez év őszén a munka gépi sokszorositását keresztül vigyem. Akik e munkát megszerezni akarják, sziveskedjenek jelentkezni. Az ára az előállitandó példányok számától függ. Értesitjük olvasóinkat, hogy e munka előállitásában közre fognak müködni dr. Tóth György egyházjogunk ismertetésével, dr. Csiki Gábor a belmissziói ügyek és a külföldi összeköttetések ismertetésével. *Dr. Tóth Gy.*

Ifjusági daloskönyv. A D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezetének választmánya legutóbbi gyülésén megbizta Balázs Ferencet, Szent-Iványi Sándort és Mikó Imrét egy ifjusági daloskönyv összeállitásával. Az anyaggyüjtés már javában folyik, ugy, hogy a nyári konferenciára készen lesz a 64 oldalas füzet, melynek fele Bartók—Kodály gyüjtésü népdalokat fog tartalmazni, a másik felében pedig egyházi uj zsoltárok, idegen forditások, diákdalok és tréfás nóták foglalnak helyet. Már előre felhivjuk olvasóink figyelmét e hiánypótló dalosfüzetre, mely azt a célt szolgálja, hogy ifjainknak az egyleti helyiségben és társas összejöveteleken legyen miből és mit énekelniök. Ára csak 20 leu és konferencia után az Unitárius Közlöny utján is megrendelhető. *M. I.*

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő czimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.